

Una de les 'joies' de la cultura jueva, amb segell català

Autor: Bernat Ferrer

Data de publicació: 15-06-2016

La "Hagadà de Sarajevo" té les quatre barres estampades a la portada, en tant que és originària de Barcelona

L'Estat d'Israel va commemorar aquest dijous i dissabte el 68è. aniversari de la seva independència. Israel, la llar del poble jueu, ha estat protagonista aquesta setmana a Catalunya tant per un debat que va tenir lloc al Parlament, com pel premi que la comunitat israelita va lliurar a Artur Mas malgrat les pressions del govern espanyol. I és que una part de l'independentisme català ha procurat mantenir des de sempre grans relacions tant amb Israel com amb la comunitat israelita catalana. I, en aquestes relacions, hi juga un paper clau un manuscrit català del segle XIV, l'anomenada "Hagadà de Sarajevo".

La "Hagadà" és un dels llibres més populars del judaisme, una mena de costumari que es llegeix durant la Pésaj o Pasqua jueva. I, en l'imaginari col·lectiu jueu, la "Hagadà de Sarajevo" hi ocupa un espai destacat. Però resulta que aquesta "Hagadà" no és d'origen bosnià, sinó català. Amb les quatre barres estampades a portada. Fet que la converteix en una aliada per a la para-diplomàcia independentista a l'hora de relacionar-se amb cercles jueus i israelites d'arreu del món.

El llibre originari es conserva actualment al Museu Nacional de Sarajevo, d'on la comunitat local es nega rotundament a treure'l, ni que sigui per ser exposat temporalment a la seva ciutat d'origen. S'atribueix a l'escola d'il·lustradors barcelonins de les primeries del segle XIV, i es creu que va ser un regal de noces entre dues famílies catalanes adinerades, els Sòshan i els Eleazar. Però, arran de l'expulsió dels jueus de la península el 1492, el propietari es va endur el manuscrit a Lisboa. Posteriorment, va anar a parar a Itàlia, d'on es va salvar de la Inquisició, i durant el primer terç del segle XVII va arribar a Dubrovnik, camí de Sarajevo -l'anomenada "Jerusalem europea"-, segons explica el periodista Jaume Oliveras.

Romandria a Sarajevo malgrat l'esclat de la Gran Guerra i sobreviuria també a la invasió nazi, gràcies a l'acció del

bibliotecari en cap del museu, Jozo Petrovic, i del conservador Derviš Korkut. La llegenda assegura que aquest segon va lliurar el llibre a un clergue musulmà, que va amagar el manuscrit sota terra d'una mesquita o de la casa d'un musulmà. Una peripècia similar va patir també durant la Guerra dels Balcans del 1992, quan va restar protegida dins la cambra cuirassada d'un banc. També va sobreviure a un robatori al museu, ja que els lladres van considerar que no tenia cap valor.

La "Hagadà de Sarajevo" és considerada una obra mestra de l'art sefardita, i la comunitat jueva d'arreu del món la té en gran estima. I, a causa del seu gran valor i la seva història ecumènica, el 2001 l'ONU va finançar-ne la restauració. El seu valor és incalculable. La comunitat jueva local l'ha arribat a quantificar en 700 milions de dòlars.

Una "aliada" internacional

"Per això, quan a segons quins interlocutors israelians o jueus els expliques que no és originària de Sarajevo, sinó de Barcelona, i que les quatre barres hi ocupen un espai destacat, es queden totalment parats", explica a El Món un dels para-diplomàtics catalans que la "utilitza" a l'hora de realitzar els seus contactes. De fet, fins i tot a Catalunya és un manuscrit força desconegut. L'any passat, al Museu d'Història de Barcelona hi va haver l'exposició "Hagadà de Barcelona. L'esplendor jueva del gòtic català".

Actualment, la comunitat jueva de Sarajevo és l'única autoritzada per realitzar-ne facsímils. Sempre que aquest para-diplomàtic té una cita important, procura aconseguir-ne un, que el regala al seu interlocutor com a mostra de la connexió que tenen Catalunya i el judaisme. I d'aquí a parlar del call de Barcelona, o de Girona, tan sols hi ha un pas.

I és que, en diplomàcia, escollir el regal correcte a l'hora d'interlocutar amb un o altre actor pot esdevenir clau de cara a l'èxit de l'operació. Precisament, quan el llavors president de la Generalitat, Artur Mas, va visitar Israel el 2013, va lliurar un facsímil de la Hagadà en qüestió tant al president del país, Shimon Peres, com al llavors ministre de finances, Yair Lapid.

"Vam intentar portar-la a Barcelona amb motiu de les Olimpíades, però va ser impossible", explica aquest mateix para-diplomàtic de l'independentisme. Sigui com sigui, els facsímils que regala als seus interlocutors aconseguixen un efecte balsàmic per als interessos del procés, exposa.

Conjuntament amb la Hagadà de Sarajevo, al British Museum també s'hi conserva la coneguda com a "Hagadà de Barcelona" o "Golden Haggadah", amb 15 miniatures de plana sencera representant escenes del Gènesi i de l'Èxode, així com la "Sister of the Golden Haggadah", amb 34 miniatures.

Bernat Ferrer

Article original publicat a El Món el 15 de maig del 2016